

Series RSH/C

Code No. 9

Candidates must write the Code on the title page of the answer-book.

Roll No.

--	--	--	--	--	--	--	--

- Please check that this question paper contains 12 printed pages.
- Code number given on the right hand side of the question paper should be written on the title page of the answer-book by the candidate.
- Please check that this question paper contains 12 questions.
- **Please write down the Serial Number of the question before attempting it.**
- 15 minutes time has been allotted to read this question paper. The question paper will be distributed at 10.15 a.m. From 10.15 a.m. to 10.30 a.m., the students will read the question paper only and will not write any answer on the answer script during this period.

?

સંકલિત પરીક્ષા - II

SUMMATIVE ASSESSMENT - II

ગુજરાતી

GUJARATI

સમય સીમા : 3 કલાક

કુલ અંક : 90

Time allowed : 3 hours

Maximum Marks : 90

9

1

P.T.O.

General Instructions :

(i) The question paper is divided into four sections :

Section A — Reading Comprehension

11

Section B — Writing

16

Section C — Grammar

18

Section D — Literature [text book]

45

Total Marks 90

(ii) Marks are indicated against each question.

(iii) All questions are compulsory.

SECTION A

1. (અ) નીચે આપેલો ગદ્યખંડ વાંચી તેની નીચે આપેલા પ્રશ્નોનો સાચો વિકલ્પ શોધી જવાબ લખો :

પ્રાર્થના એ એક રીતે હૃદયનું સ્નાન છે તો બીજી રીતે હૃદયનો ખોરાક પણ છે. પ્રાર્થનાના વાતાવરણમાં જો આપણે તક્ષીન થઈ શક્યા તો હૃદયમાં ભેગા થયેલા અનેક કુસંસ્કારો અને મલિન સંકલ્પો ધીમે ધીમે ઓગળી જાય છે અને શુભ સંકલ્પો મજબૂત અને વિકસિત થતા જાય છે. પ્રાર્થનામાં આપણે કશું માગીએ કે ન માગીએ, ભગવાનની સન્નિધિમાં આપણે ઊભા રહીએ એટલે આખું વાતાવરણ એની મેળે પવિત્ર થતું જાય છે. સમૂહમાં કરેલી પ્રાર્થના દ્વારા, એમાં ભળનાર લોકો વચ્ચે એક જાતની આત્મીયતા પેદા થઈ શકે છે. સમાજ અનેક રીતે પડેલો હોય, હારેલો હોય અને છિન્નભિન્ન થયો હોય તોયે એમાં નવું ચૈતન્ય રેડવા માટે સમૂહ પ્રાર્થના સમર્થ છે. પ્રાર્થના એ માણસજાતની છેલ્લી મૂડી સમાન છે. બાકી કશું ન રહ્યું હોય તે યે પ્રાર્થના આપણને ધીરજ અને નવી આશા આપી શકે છે.

પ્રશ્નો :

- (1) પ્રાર્થના એટલે :
 - (અ) હૃદયની પવિત્ર ભાવના અને હૃદયનો ખોરક.
 - (બ) હૃદયનું સ્નાન અને હૃદયનો ખોરક.
 - (ક) શરીર અને મનની શુચિતાનો ઉપચાર.
- (2) પ્રાર્થનાના વાતાવરણમાં તદ્દીન થવાથી શો ફાયદો થાય છે ?
 - (અ) મનની અંદર શુભ સંકલ્પો જાગી ઉઠે છે.
 - (બ) કુસંસ્કારોની જગ્યા શુભ સંકલ્પો લઈ લે છે.
 - (ક) કુસંસ્કારો અને મલિન સંકલ્પો દૂર થાય છે તથા શુભ સંકલ્પો મજબૂત અને વિકસિત થતા જાય છે.
- (3) ઈશ્વર સમક્ષ ઊભા રહેવામાત્રથી શું બને છે ?
 - (અ) મનમાં પ્રાર્થના જાગી ઉઠે છે.
 - (બ) વાતાવરણ આપમેળે પવિત્ર થઈ જાય છે.
 - (ક) ઈશ્વર પાસે નતમસ્તક થઈ જવાય છે.
- (4) સમૂહ પ્રાર્થનાની સમૂહ પર શી અસર પડે છે ?
 - (અ) સમૂહમાં એક જાતની આત્મીયતા પેદા થાય છે.
 - (બ) સામૂહિક આંદોલનોથી સદ્ભાવ વધે છે.
 - (ક) બધાં એકસરખી ભાવના અનુભવે છે.

(5) પડેલા, હારેલા, છિન્નભિન્ન સમાજ પર સમૂહપ્રાર્થના કેવી અસર કરે છે ?

(અ) સામૂહિક ઇચ્છાશક્તિ જાગી ઉઠે છે.

(બ) સંવાદિતા પેદા થાય છે.

(ક) સમાજમાં નવું ચૈતન્ય પેદા થાય છે.

(6) માણસજાત માટે પ્રાર્થના કેવી ગણાય ?

(અ) કલ્યાણકારી અને સમૃદ્ધિદાયિની શક્તિ

(બ) માનવજાતિની ઉત્ક્રાંતિ સાધી શકનાર ક્રિયાશક્તિ.

(ક) ધીરજ અને આશા બંધાવનાર છેલ્લી મૂડી સમાન.

(બ) નીચેનો ગદ્યખંડ વાંચી તેનો 1/3 ભાગમાં સંક્ષેપ કરો.

5

આજસ પરમેશ્વરના આપેલા હાથપગનું અપમાન છે. કોઈ આંધળો હોય તો મારે એને રોટલો તો આપવો જોઈએ, પરંતુ એને પણ સાત-આઠ કલાકનું કામ તો હું આપીશ. એને કપાસ પીલવાનું કામ આપીશ. એક હાથ થાકી જાય એટલે એ બીજા હાથનો ઉપયોગ કરે અને એ રીતે આઠ કલાક પરિશ્રમ કરીને મહેનતનો રોટલો ખાય. આંધળા અને લૂલાં-લંગડાંને પણ, તેઓ જે કામ કરી શકે તે કામ તેમની પાસે કરાવીને રોટલો આપવો જોઈએ. આથી શ્રમની પૂજા થાય છે અને અન્નની પણ. આથી કરીને જેને તમે દાન આપો છો તે કંઈ સમાજસેવા, કંઈ ઉપયોગી કામ કરે છે કે નહીં એ પણ તમારે જોવું જોઈએ. એ દાનને વાવેલું બીજ સમજો. સમાજને એનો પૂરેપૂરો બદલો મળે એ જરૂરી છે. દાતા પોતાના દાન વિશે આવી દૃષ્ટિ નહીં રાખે તો એ દાનને બદલે અધર્મ થશે, અવિવેક કે બેપરવાઈનું કામ થશે.

- વિનોબા ભાવે

SECTION B

2. (અ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ એક વિષય પર આશરે 200 શબ્દોમાં નિબંધ લખો : 7
- (1) પ્રકૃતિ અને માનવજીવન.
 - (2) જો હું મુખ્યપ્રધાન બનું તો...
 - (3) જીવનમાં વ્યાયામનું સ્થાન.
 - (4) પ્રદૂષણ.
 - (5) મોંઘવારીનો રાક્ષસી ભરડો.

- (બ) તમે શા માટે પત્રકાર બનવા માગો છો તેનાં કારણો દર્શાવતો પત્ર તમારા પિતાશ્રીને લખો. 4

અથવા

માંદગીની રજાની અરજી તમારા અધિકારીને લખો.

- (ક) નીચે આપેલ રૂપરેખા પરથી વાર્તારચના કરો : 5
- એક છોકરો - મીઠાઈની દુકાન - કંદોઈ ગરમાગરમ જલેબી ઉતારે - છોકરો સુગંધથી ખુશ - જલેબી ખરીદી - કંદોઈએ ઓછી તોળી - છોકરાએ વાંધો ઉઠાવ્યો - કંદોઈ, "તે જલેબીની સુગંધ લીધી, એ ખાધી જ કહેવાય, માટે એટલી ઓછી મળશે - છોકરા પાસે પૈસા માગ્યા - છોકરાએ ઓછા પૈસા આપ્યા. કંદોઈની પૂરા પૈસાની માગણી - છોકરાએ ખિસ્સામાં પરચૂરણ ખખડાવ્યું - કંદોઈનો વિરોધ - છોકરો," તમે પરચૂરણનો ખખડાટ સાંભળ્યો - પૂરા પૈસા મળી ગયા જ ગણાય - શીર્ષક - સાર.

SECTION C

3. સૂચના પ્રમાણે પરિવર્તન કરો.

3

(અ) નીચેના વાક્યોમાંથી નિષેધવાક્ય શોધો.

- (1) હથોડી છાપ પેન્સિલનો કોઈ જોટો નથી.
- (2) તે પુસ્તકો કામના છે.
- (3) એક આંખે કામ કરવું કેવી રીતે ફાવે ?
- (4) મુંજાલ તિરસ્કારભર્યું હત્યો.

(બ) નીચેના વાક્યોમાંથી ઉદગારવાક્ય શોધો.

- (1) બાળકો મેદાનમાં રમે છે.
- (2) વાહ ! કેવાં મજનાં દશ્યો દરિયાકિનારે અંકાયા છે.
- (3) સરદાર પટેલે હિંમત અને આત્મવિશ્વાસથી ખેડૂતોને ન્યાય અપાવ્યો.
- (4) મહાપુરુષો પોતાના મહાન કર્મોથી સમાજને સુધારે છે.

(ક) નીચેના વાક્યોમાંથી પ્રશ્નવાક્ય શોધો.

- (1) સૌંદર્ય વેડફી દેતાં ના ના સુંદરતા મળે.
- (2) જીવન સાદુ, સંયમી અને સ્વાશ્રયી હોવું જોઈએ.
- (3) હિમાલયની સુંદરતા કેવી અદભૂત છે !
- (4) શું આપણે દેશના ભવિષ્ય માટે કોઈ યોગદાન નહીં આપીએ ?

4. (અ) નીચેના વાક્યને બહુવચનમાં ફેરવો.

3

ગુલાબનું કેટલું રૂપાળું ફૂલ છે !

(બ) નીચેની સંજ્ઞાઓને એકવચનમાં ફેરવો.

- (1) રોટલા
- (2) ઓરડા

5. नीचेना इडिप्रयोगोनो सायो अर्थ नीचेना विकल्पोमांथी शोधीने लभो.

3

(अ) दृष्टिसंधान करवुं

- (1) बेदरकारीथी जेवुं
- (2) ध्यान न आपवुं
- (3) अेक नजरे जेवुं
- (4) अन्यमनस्क बनी जवुं

(ब) भोकणा मने वात करवी

- (1) मनमां वात राभी भूकवी
- (2) मनमां भूजावुं
- (3) मन मारीने जोलवुं
- (4) पुल्ला मने रज्जुआत करवी

(क) नाक लीटी भेंचवी

- (1) सुलेह करवी
- (2) शरणागति स्वीकारवी
- (3) विजय भेणववो
- (4) ज्वन सार्थक करवुं

6. नीचेना वाक्योना शुद्ध वाक्य आपेला विकल्पोमांथी शोधीने लभो.

3

(अ) डॉक्टर थछ गया पछी हुं मेट्रिक थवा मागतो हतो.

- (1) डॉक्टर पछी हुं पास थवा मेट्रिक थछ गयो.
- (2) मेट्रिक पास थछ गया पछी हुं डॉक्टर थवा मागतो हतो.
- (3) मेट्रिक पास थवा हुं डॉक्टर थवा मागतो हतो.
- (4) डॉक्टर पास थवा हुं मेट्रिक थछश.

- (બ) ઉત્તર રંગની બધી શોભા તરફ જામી હતું.
- (1) રંગની બધી શોભા જામી હતી ઉત્તર તરફ.
 - (2) શોભા જામી હતી રંગની ઉત્તર તરફ.
 - (3) હતી શોભા રંગની બધી તરફ ઉત્તર.
 - (4) રંગની બધી શોભા ઉત્તર તરફ જામી હતી.

- (ક) કાન રમતી શોભાએ ઓરડામાં માંડ્યા.
- (1) રમતી ઓરડામાં કાન શોભાએ માંડ્યા.
 - (2) શોભાએ ઓરડામાં રમતી કાન માંડ્યા.
 - (3) ઓરડામાં રમતી શોભાએ કાન માંડ્યા.
 - (4) માંડ્યા કાન શોભાએ ઓરડામાં રમતી.

7. નીચે આપેલી કહેવતનો સાચો અર્થ શોધીને લખો.

3

- (અ) મોલ કરો તલવારકા, પડા રહન દો મ્યાન
- (1) મ્યાનને આધારે તલવારનું મૂલ્ય કરવું.
 - (2) તલવારને પડી રહેવા દો મ્યાનનું મૂલ્ય કરો.
 - (3) તલવારને આધારે મ્યાનનું મૂલ્ય કરવું.
 - (4) વ્યક્તિ કે વસ્તુને ઉપયોગિતાની દૃષ્ટિ સમજાવી જોઈએ તેના દેખાવથી નહીં.

- (બ) એક સાંધીએ ત્યાં તેર તૂટે
- (1) એક સારું બને ત્યાં ઘણા બધા ખરાબ પરિણામ આવે.
 - (2) ઘણા સારા પરિણામ આવે ત્યાં એક ખરાબ બને.
 - (3) એક મુશ્કેલીમાંથી બહાર નીકળીએ ત્યાં અનેક મુશ્કેલી આવી પડે.
 - (4) એક ખરાબ થાય તો ઘણા સારા પરિણામ આવે.

(ક) પાણી પહેલા પાળ બાંધવી

- (1) ઘણી મુસીબતોમાંથી ઉગરી જવું.
- (2) પાણી આવે પહેલા તૈયારી કરવી.
- (3) મુસીબત આવે પહેલા જ સાવચેતી વાપરવી.
- (4) પાણી પર કદી વિશ્વાસ ન કરવો.

8. સૂચના પ્રમાણે કરો.

3

(અ) નીચેનામાંથી કઈ સંધિ સાચી નથી ?

- (1) મધ્ય+આહન
- (2) નિસ્+પ્રાણ
- (3) અતિશય+ઉક્તિ
- (4) માનવ+એતર

(બ) નીચેનામાંથી કઈ સંધિ સાચી નથી ?

- (1) મુદ્રા+આલેખ
- (2) સુ+અગત
- (3) સમ્+પૂર્ણ
- (4) નિસ્+મળ

(ક) નીચેનામાંથી કઈ સંધિ સાચી છે ?

- (1) ભાર+ઉદ્ધ+ચાર
- (2) સ્મ+ઐચ્છિક
- (3) વિ+અવસ્થા
- (4) પરમ+ઈશ્વર

SECTION D

9. (અ) કારણ આપો : (કોઈ પણ બે) 6
- (1) રમણને પોળમાં ભાડાનું મકાન શોધવું પડ્યું.
 - (2) નાનાભાઈએ ગૃહપતિ મહાદેવને ઠપકો આપ્યો.
 - (3) ‘પંચ પટરાણી’ના લેખક બૂટપોલીશ કરવાનું ભૂલી જતા હતા.
 - (4) ગાંધીજીએ સ્વદેશ આવવાનું નક્કી કર્યું.
- (બ) ફક્ત એક જ વાક્યમાં જવાબ લખો : (કોઈ પણ પાંચ) 5
- (1) ‘થીગડું’ વાર્તાના લેખકનું નામ શું છે ?
 - (2) દક્ષાએ ત્રીજા માળ શા માટે પસંદ કર્યો ?
 - (3) ગાંધીજીએ નાનાભાઈને કયા બે ધ્વજ પકડાવ્યા હતા ?
 - (4) “હવે પહેલાં જેવી પેન્સિલ જ આવતી નથી...” એવું મહેતાજી શા માટે કહે છે ?
 - (5) ગાંધીજીએ બાળકોને શા માટે વકીલ નીમ્યા ?
 - (6) ‘પંચપટરાણી’ના લેખક તાંબાનો કુંબો શેનાથી ઝળહળતો કરી દે છે ?
10. (અ) ટૂંકા જવાબ લખો : (કોઈ પણ બે) 4
- (1) ગાંધીજી નાતાલના લોકોએ ભેટ આપેલ વસ્તુઓથી શા માટે અકળાયા ?
 - (2) નાનાભાઈનું પંડિતાર્થનું અભિમાન શાથી ઓગળી ગયું ?
 - (3) રમણ શા માટે ત્રીજા માળની ઓરડી ભાડે લેવા તૈયાર નહોતો ?
- (બ) નીચેનામાંથી કોઈ પણ બે ના સવિસ્તર જવાબ લખો : 8
- (1) કસ્તુરબાનું પાત્રાલેખન કરો.
 - (2) પેન્સિલ છોલતા મહેતાજીનું વર્ણન કરો.
 - (3) ‘સંગમશોભના સાબરમતી’ માં થયેલું સાબરમતીનું વર્ણન તમારા શબ્દોમાં લખો.

11. (અ) નીચે આપેલ કાવ્યપંક્તિઓ વાંચી તેની નીચે આપેલ બધા જ પ્રશ્નોના જવાબ લખો :

4

સરકી જાયે પલ...

કાળ તણું જાણે કે એ તો વરસે ઝરમર જલ !

નહીં વર્ષામાં પૂર,

નહીં એ ગ્રીષ્મ મહીં શોષાય,

કોઈના સંગનિ:સંગની એને

કશી અસર નવ થાય,

ઝાલો ત્યાં તો છટકે એવી નાજુક ને ચંચલ !

પ્રશ્નો :

- (1) સરકી જતી પલને કવિ શેની સાથે સરખાવે છે ?
- (2) પલને કોના સંગનિ:સંગની અસર નથી થતી ?
- (3) કવિ સમયની તરલતાનો નિર્દેશ કયા શબ્દોમાં કરે છે ?
- (4) કવિ અહીં કઈ બે ઋતુઓનો ઉલ્લેખ કરે છે ?

- (બ) નીચેના પ્રશ્નોનો બે થી ચાર વાક્યોમાં જવાબ લખો :

6

- (1) 'છેલ્લું દર્શન' કાવ્યમાં કવિ નયનવારિને થંભી જવાનું શા માટે કહે છે ?
- (2) 'એ લોકો' ના કવિ શા માટે જંતુનાશક દવા થઈ જવા ઇચ્છે છે ?
- (3) 'આવ્યો છું તો' ના કવિ ક્યારે 'ફૂલ થઈ ફળતો' જાઉં તેમ ઇચ્છે છે ?

12. (અ) ફક્ત એક જ વાક્યમાં જવાબ લખો : (કોઈ પણ ચાર)

4

- (1) 'કોઈ ન માગે દાણ, કોઈની આણ ન વાટે ફરતી', આ પંક્તિ કઈ ઘટનાનો નિર્દેશ કરે છે ?
- (2) 'વૃન્દાવનમાં, વળી કોઈને કુરુક્ષેત્રમાં મળી' - આ પંક્તિ સમયનાં કયા બે રૂપો નિર્દેશે છે ?
- (3) કુળથી નહીં પરંતુ ગુણથી મૂલ મૂલવાય, તે સુવિચાર માટે મુક્તકમાં શેનું દષ્ટાંત આપેલું છે ?
- (4) 'એ લોકો' શીશીમાંથી થોડું થોડું ઔષધ ક્યારે રેડે છે ?
- (5) 'છેલ્લું દર્શન'માં અગ્નિની સાક્ષીએ કઈ બે જીવન-ઘટનાઓ બનતી નિર્દેશાઈ છે ?
- (6) 'માધવ ક્યાંય નથી' કયા સ્વરૂપનું કાવ્ય છે ?

(બ) કોઈ પણ બે ના વિસ્તૃત જવાબ લખો :

8

- (1) તમારા અભ્યાસક્રમમાં આપેલા બે દુહામાં જીવનનાં કયા મૂલ્યોની રજૂઆત થઈ છે તે સદષ્ટાંત સમજાવો.
- (2) 'માધવ ક્યાંય નથી' માં કૃષ્ણ વિરહની વેદના કેવી રીતે વ્યક્ત થઈ છે ?
- (3) 'છેલ્લું દર્શન' માં કવિ મૃતપત્નીને કઈ કઈ સામગ્રી ધરવાનું કહે છે ? શા માટે ?